

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

І. А. Сидоренко

викладач

*Національний технічний університет
України "Київський політехнічний
інститут"*

Анотація. Дана стаття присвячена проблемі використання інтерактивних методів у навчанні іноземної мови професійного спрямування. Обґрунтовані переваги використання таких методів та особливості їх впровадження в навчальний процес. Надані визначення загальним поняттям та описані особливості вибору певних інтерактивних методів. Особлива увага присвячена класифікації інтерактивних методів навчання.

Ключові слова: інтерактивне навчання, інтерактивний метод, іноземна мова професійного спрямування, професійна компетенція, навчальний процес, навчальний матеріал, мозковий штурм, обговорення критичного явища, групова дискусія, навчальна гра, форум, імітація, моделювання, семінар, метод проектів.

INTERACTIVE METHODS IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

Iryna Sydorenko

Lecturer

*National Technical University of Ukraine "Kyiv
Polytechnic Institute"*

Abstract. The given article is dedicated to the problem of using interactive methods while teaching foreign language for specific purposes. Advantages of using such methods and peculiarities of introduction into educational process are substantiated. The definitions of general notions are presented. The peculiarities of choice of certain interactive methods are described. Special attention is given to the classification of interactive methods of teaching.

Keywords: Interactive teaching, interactive method, foreign language for specific purposes, professional competence, educational process, educational material, brainstorm, discussion of critical phenomenon, group discussion, educational game, forum, imitation, modeling, seminar, method of projects.

Сьогодні стало цілком очевидно, що вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей в технічних вузах, що включає в себе лише читання та переклад професійно-орієнтованих текстів, а також вивчення професійної лексики, граматичних та синтаксичних конструкцій, не сприяє в достатній мірі формуванню комунікативних умінь та навичок, розвитку відповідної соціокультурної компетенції. Сучасні умови вимагають від викладачів іноземної мови професійного спрямування переоцінки своїх пріоритетів стосовно дотримання установленної схеми викладання та подачі навчального матеріалу. Перед ними досить гостро постала проблема пошуку та успішного втілення нових підходів та методів до організації та активізації всього навчального процесу.

Нові, жорсткіші вимоги до рівня знань студентів вищих навчальних закладів, євроінтеграція всього освітнього процесу, орієнтація випускників на

обов'язкову науково-дослідну роботу, постійно зростаюча кількість інформації вимагає втілення таких методів навчання, які дозволили б, за досить короткий час, передати великий об'єм знань, забезпечити високий рівень опанування студентами матеріалу, який вони вивчають, та ефективного закріплення його за допомогою практичної діяльності.

Як свідчить практичний досвід роботи викладачів іноземної мови у немовному вузі, більшість студентів вважає найголовнішим навчитися спілкуватися і висловлювати свої власні думки, а найкраще запам'ятовується той матеріал, який вивчається та опрацьовується під час роботи з вправами, призначеними на розвиток мовленнєвої діяльності. Чим більше спілкуються та розмовляють студенти, тим краще організованим та інформаційно-наповненим стає заняття з іноземної мови.

Звичайно, кожен із методів, що використовується в педагогічній практиці має свої, властиві лише йому, переваги та недоліки. Їх вибір має базуватися на тому, які цілі ставить перед собою викладач, методичним та дидактичним наповненням навчального процесу, матеріальним та технічним забезпеченням навчальних аудиторій, часу, протягом якого триває навчальний процес, рівнем попередньої підготовки студентів.

Викладач самостійно повинен приймати рішення чи доцільно та наскільки ефективним буде використовувати той чи інший метод, керуючись своїм власним педагогічним досвідом та специфікою студентської аудиторії, для якої він проводить заняття. Крім того, використання різних форм навчання має бути не тільки поетапним, але й методично правильним, раціональним та логічно побудованим.

При цьому, буде великою помилкою не брати до уваги те, що кожне заняття в достатній мірі повинно відповідати ряду вимог і забезпечувати:

- ✓ участь всіх студентів у навчальному процесі;
- ✓ сприяти зворотному зв'язку між викладачем та студентом;
- ✓ перспективу застосування набутих знань та навичок не тільки в навчальних, але і в конкретних життєвих ситуаціях;
- ✓ мотивацію студентів до самостійного опанування матеріалу;
- ✓ відпрацювання моделей роботи, необхідної для подальшої дослідницької, наукової та професійної діяльності;
- ✓ можливість отримувати знання як індивідуально, так і в груповій взаємодії.

Таким вимогам до організації навчального процесу, в достатній мірі, відповідають інтерактивні засоби навчання. Вони дають змогу створити комфортні психологічні умови засвоєння інформації, під час яких кожен студент зможе реалізувати свої потенціальні можливості. В основі такого навчального процесу виступають співпраця і ефективне спілкування, яке має на меті розвиток творчого мислення студентів, спільний підхід до розв'язання проблем, здатність виділяти основне, досягати поставлених цілей, навіть якщо раніше вони здавалися неможливими, планувати спільну діяльність, бути відповідальними, розширяти кругозір. Значно поліпшується не тільки

запам'ятовування матеріалу, але й окреслюються перспективи його використання у повсякденному житті.

Впровадження інтерактивних засобів навчання забезпечує розвиток таких важливих навичок як комунікабельність, уміння налагоджувати співпрацю, здатність формулювати власну точку зору, йти на поступки і т.д.

Досвід показує, що викладачі, які використовують інтерактивні методи при викладанні дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» можуть збільшити обсяг засвоєння фахової термінологічної лексики, роблять навчання цікавішим, але при цьому професійно-спрямованим, стимулюють студентів активізувати свою пізнавальну активність.

Серед найбільш поширених інтерактивних методів можна виділити наступні: мозковий штурм, обговорення критичного явища, кошик (занурення), групова дискусія, навчальна гра, форум, імітація, моделювання, семінар, групові проекти.

Мозковий штурм є доцільним в тій ситуації, коли викладач прагне від студентів вільного висловлювання думок на задану проблемну тему, але при цьому її детальне обговорення не є обов'язковим. Ці ідеї систематизуються та оцінюються за певною шкалою. Даний метод забезпечує високу активність учасників, розвиває комунікативні навички студентів немовних спеціальностей, надає їм можливість самореалізуватися в іншомовному культурному просторі.

Обговорення критичного явища найкраще проводити у певній послідовності. Спочатку аудиторії повідомляється про ситуацію, яка підлягає дискусії та детальному обговоренню. Потім студенти задають викладачу якомога більше питань, прагнучи почути щось нове стосовно обговорюваного явища, деталізувати дану проблему, одержати додаткову інформацію, знайти можливі раціональні підходи до її вирішення. Такий інтерактивний метод має на меті сприяти розвитку вмінь прийняття рішень, усунення проблем у нестандартних ситуаціях та розвитку міжособистісних відносин серед студентів однієї групи.

Кошик являє собою обговорення конкретної проблеми або критичної ситуації, причому студенти вже можуть мати свої готові шаблони відповідей. За допомогою такого методу можлива організація як групового, так і індивідуального заняття. Таке обговорення є важливим елементом активізації пізнавальної діяльності під час вивчення іноземної мови. Він, в достатній мірі, сприяє розвитку когнітивного мислення, допомагає у формуванні власної точки зору стосовно того чи іншого питання, поглиблює знання з проблеми, що обговорюється навіть якщо студенти не приймають безпосередньої активної участі.

Предметом обговорення інтерактивної дискусії можуть виступати не тільки змістовні питання, що пов'язані з навчальним процесом, але й етичні, міжособистісні стосунки студентів-учасників групи, виконуючи, таким чином, виховну функцію у навчанні студентів.

При використанні методу *навчальної гри* розвиваються навички аудіювання, закріплюється необхідна лексика та термінологія, відбувається повторення пройденого синтаксичного та граматичного матеріалу,

збільшується діапазон фахового термінологічного словника. Також, гра сприяє розвитку живого, спонтанного мовлення студентів. Вона являє собою ситуативно-варіативне завдання, яке дає змогу повторити та закріпити пройдений матеріал у формі справжнього мовного спілкування. У формі навчальних ігор можна організовувати самостійну роботу студентів, особливо коли мова йде про студентів заочної форми навчання, практичні і семінарські заняття з метою опанування нового або закріплення вивченого навчального матеріалу.

Форум – це метод колективного обговорення певної критичної ситуації без обмеження часових рамок. Єдиною умовою є те, що студенти повинні вчитися втримувати увагу та сприяти активній участі всіх, хто бере участь у форумі.

Імітаціями називають ситуації, коли студенти намагаються зімітувати навколишню дійсність. Вони працюють самостійно, індивідуально або об'єднуються в групи. Імітаційні ігри сприяють розвитку уваги та навичок когнітивного мислення, дають змогу вчитися знаходити єдине правильне вирішення проблем, що постають перед ними.

За допомогою *моделювання навчальної ситуації* можна допомогти студентам немовних спеціальностей розкрити свої потенційні можливості та творчий потенціал до вивчення іноземних мов. Студенти можуть самі обирати ролі, шукати модель проблеми для її подальшого вирішення, брати на себе відповідальність за правильність обраного рішення.

Семінар сприяє детальному оволодінню студентами теоретичним матеріалом, формуванню ораторських навичок, умінь дискутувати, аргументувати та доводити свої твердження, підготовлює до виступів перед аудиторією, вчить вести толерантну дискусію.

Робота над *проектом* вимагає індивідуального та творчого підходу. Студент самостійно або під керівництвом викладача працює над вирішенням проблеми, при цьому володіння лише визначеним об'ємом лексичного матеріалу та граматичними конструкціями є не достатнім. Від студентів вимагаються, також, інтелектуальні уміння, нестандартний підхід до вирішення ситуації, яка моделюється під час проектної роботи.

Для реалізації проектної методики необхідна попередня підготовка, засвоєння значного обсягу лексичного та граматичного матеріалу, формування мовленнєвих навичок студентів на початковому етапі навчання у вищому навчальному закладі.

Окремо, необхідно виділити метод проектної роботи, де викладач обирає для студентів вид та сферу пізнавальних інтересів. Така співпраця сприяє формуванню та розвитку пошуково-дослідницької компетенції, стимулює когнітивну діяльність, допомагає зрозуміти міжпредметні зв'язки та об'єктивно-реальні закономірності, оволодіти навичками групової роботи, формує соціальну мобільність. Все це, значною мірою, підвищує мотивацію студентів, стимулює їх пізнавальну активність до вивчення мови як засобу встановлення міжкультурних зв'язків. Працюючи над проектом, студенти з різним рівнем знань можуть проявити свою індивідуальність, самостійно

опрацювати необхідний об'єм роботи та зробити свій внесок у створення та подальшу реалізацію проекту, отримавши, таким чином, досвід для реалізації своїх наукових інтересів у майбутньому.

У процесі реалізації інтерактивного методу на практичних заняттях з іноземної мови професійного спрямування необхідно пам'ятати, що його основним принципом є принцип групової роботи, згідно з яким досягнення студентами комунікативних цілей забезпечується завдяки спільній професійній та соціальній діяльності: дискусії та обговорення, діалоги та рольові ігри, імітації, імпровізації, дебати. На початковому етапі навчання доцільно надати перевагу монологічним висловлюванням тих, хто навчається з поступовим переходом до дебатів та дискусій на старших курсах.

Інтерактивна діяльність вдало поєднує в собі як взаємодію учасників інтерактивного процесу, так і керованість цим процесом викладачем. Вони взаємодіють, стають рівноправними суб'єктами процесу навчання. Викладач бере на себе функції помічника, консультанта, організатора, порадирика. Така робота допомагає студентам вчитися розвивати критичне мислення, аналізувати отриману інформацію, брати участь у різноманітних дискусіях, приймати рішення на основі попереднього обговорення та спілкуватись з іншими учасниками інтерактивного процесу. Все це, в свою чергу, формує сприятливі взаємовідносини у навчальній групі, сприяє реалізації особистісно-орієнтованому підходу до організації процесу навчання з боку викладача, відповідає загальноєвропейським рекомендаціям та нормам, які ставлять на перше місце демократизацію та гуманізацію всієї освіти.

Слід зазначити, що використання інтерактивних форм навчання під час роботи зі студентами технічних вузів стане набагато ефективнішим, якщо його зміст та дидактично-методичне наповнення буде тісно пов'язаним з специфікою його кваліфікації та майбутньою професійною діяльністю. Коли викладач обирає інтерактивні методики навчання для студентів немовних спеціальностей, необхідно враховувати те, що інформація та необхідні для вивчення матеріали повинні співпадати з тим, чого навчається студент, вивчаючи свої основні фахові дисципліни, допомагати в реальних життєвих і професійних сферах, сприяти реалізації особистості в науковому просторі.

Дуже важливо враховувати, також, індивідуальний мовний досвід та мовну підготовку студентів, яка дуже часто є недостатньою, освітні потреби. Іноді, при виборі тієї чи іншої форми інтерактивної діяльності, слід звертати увагу навіть на індивідуальні психологічні особливості окремої групи студентів.

Кожному студенту дуже важливо брати активну участь у побудові начального процесу, відчувати себе його невід'ємною частиною, що є цілком можливим при використанні інтерактивних технологій навчання. У сучасній педагогічній практиці роботи зі студентами на заняттях з іноземної мови професійного спрямування досить ефективно можна використовувати різноманітні види спільного навчання, які сприяють залученню студентів до інтерактивної діяльності. До найпоширеніших видів такого навчання відносяться:

- навчання в команді
- мереживна пила
- навчання під девізом «Вчимося разом»

Таким чином, впровадження сучасних форм та методів інтерактивної діяльності в процес опанування іноземної мови і в реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до роботи зі студентами немовних спеціальностей дозволяє значно збільшити об'єм мовної та комунікативної практики під час планування самостійної роботи студентів, на практичних та семінарських заняттях, досягти належного засвоєння матеріалу учасниками інтерактивного спілкування, а також вирішити ряд виховних задач.

Використання даних методів роботи зі студентами змушує викладача бути у постійному творчому пошуку, генерувати нові завдання та способи їх вирішення, самовдосконалюватися, розвиватися на професійному та особистісному рівні. Адже, в процесі роботи з тим чи іншим інтерактивним методом викладач стає не просто носієм нової інформації, а й організатором індивідуальної, творчої діяльності студентів, що в цей час зосереджені на вивченні точних дисциплін. Він отримує всі можливості для вдосконалення процесу навчання та розвитку особистості студентів.

Впровадження в навчальний процес інтерактивних технологій та методів навчання сприятиме підвищенню рівня ефективності проведення занять, набуттю комунікативних навичок та вмінь студентами немовних спеціальностей, розвитку спонтанного мовлення таких студентів, формуванню здатності самостійно опрацьовувати матеріал, сприятиме розвитку аналітичного мислення, здатності приймати правильні рішення та пропонувати шляхи їх реалізації, адекватній оцінці власних можливостей.

Та найважливішим моментом при цьому залишається раціональність застосування інтерактивних методів, їх використання відповідно до структури навчально-виховного процесу та його цілей, ефективне поєднання з традиційними, загальноприйнятими методами навчання.

Література:

1. Голубкова О. А. Использование активных методов обучения в учебном процессе: учебно-методическое пособие. СПб., 1998. – 42с.
2. Еримбетова С., Маджуга А. Г., Ахметжан Б. Использование интерактивных (диалоговых) технологий обучения в процессе творческого саморазвития личности учащегося // Вестник высшей школы «Альма-Матер». 2003. № 11. С. 43–52.
3. Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник/За заг. ред. П. Шевчук і П. Фенриха-Щецін: Вид-во WSAP, 2005. – 170с.
4. Кашлев С.С. Технология интерактивного обучения. - Мн.: Белорусский вересень, 2005. – С. 100-156.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования\ Под ред. Е.С.Полат. - М.: Издательский центр «Академия». 2000. – С. 15-36.
6. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. - К., 2002. – С. 10-16.
7. Юріна О.А. Активізація пізнавальної діяльності шляхом впровадження інтерактивних технологій. Режим доступу: osvita.ua/school/method/technol/6618

